

(A képen Rácz Sándor, Dénes János...)

Szamizdat 1981–89 23. szám (1988/1.)

Románia-dosszié Szolidaritási nyilatkozat

A szolidaritási nyilatkozat és aláírói

A január 19-i sajtóértekezletet Für Lajos lakásán tartották, Vásárhelyi Miklós elnökölt. Rajtuk kívül Benda Gyula, Bodor Pál, Csoóri Sándor, Kiss Gy. Csaba, Mészöly Miklós és Szabó Miklós írta alá a meghívót. Ott voltak a Budapesten élő külföldi tudósítók, Bécsből az AP hírügynökség tudósítója. A hivatalos magyar orgánumok közül csak a kollégiumi és egyetemi lapok képviseltették magukat. (Habár külön megküldték nekik, az MTI, az MRT[SZJ] és a nagy lapok azóta sem vettek tudomást a nyilatkozatról.) Ott volt természetesen több szamizdatlap képviselője. Magyar, román és angol nyelven sokszorosítva rendelkezésükre állt az alábbi nyilatkozat:

Román Barátaink!

Rég óhajtott reformok, változások előjeleit látjuk tájainkon: Moszkvában, Varsóban, Prágában, Berlinben. A szovjet főtitkár békejobbot nyújtott az ottani ellenzék legrangosabb vezetőjének,[SZJ] Lengyelországban népszavazáson szavazták le a kormány tervezetét, kritikus hangon szólaltak meg a Német Demokratikus Köztársaság írószövetségében, Prágában az „emberi jogok” napján ezer ember vonult az utcára.

Románia lakosságának politikai akarata megszólalt Brassó és Temesvár utcáin. Brassóban munkások, Temesváron egyetemi hallgatók, Bukarestben, Kolozsváron, lasiban és másutt munkások és értelmiségiek állásfoglalása mutatta meg: az ország népének elege van a néma tűrésből. Változást akar.

Együttérzéssel üdvözljük a bátrakat, a tisztességeseket, a józanokat.

Hevesen tiltakozunk máris megindult üldözésük ellen.

Ceausescu valamikor egy hamis látszat megteremtésével alapozta meg uralmát. Húsz évvel ezelőtt elhitette a világgal, hogy szabadabb, nyitottabb, függetlenebb életet akar nemzetének.

Ma már tudjuk: nem az ország függetlenségére, hanem csak saját egyeduralmának függetlenítésére, személyes hatalmának háborítatlanságára törekedett. Ma már egy egész ország sínyli meg, hogy a családi klán mennyire semmibe veszi saját nemzetét is, semmibe veszi és gúnyt űz legelemibb érdekeiből és szükségleteiből. Az anyagi, szellemi és erkölcsi nélkülözés olyan létfeltételeit teremtetten meg, amelyek súlyos következményei több nemzedékre kihatóan veszélyeztetik az ország népét és sorsát.

A totális diktatúra a szabadság teljes megvonását, az éhínséget és a szellemi elsivárosodást a nemzetgyűlölet felszításával akarta elfeledtetni. El akarta hitetni, hogy a román nemzet számára a kisebbségek jelentik a fő veszélyt.

Brassó és Temesvár azt tanúsítja: Romániában ma már mindenki számára világos, hogy az egyetlen igazi veszedelem – Ceausescu országos csődbe taszító politikája. Reméljük, hogy Romániában románok és más nemzetiségűek összefognak a közös veszedelem ellen. Bízunk benne, hogy a viszály keltésnek nem lesz többé igazi politikai esélye. Azt kívánjuk, hogy Románia népe kiharcolja azt a politikai változást, amely demokratikus viszonyokat teremten a politikai, társadalmi, gazdasági élet minden területén, beleértve a nemzetiségek kérdésén. Ceausescu uralma a román nemzet számára is fölér az anyagi, szellemi és erkölcsi genocídiummal. A többség nem teheti boldoggá a nyomorúságban, ha a kisebbségi egy fokkal elnyomottabb.

Bármennyire tragikusak is a román–magyar viszony feszültségei, a történelmileg kialakult együttélés értékeire kell építenünk. A romániai magyarság számos jeles képviselőjének állásfoglalását már megismerte a világ. Meggyőződésünk, hogy a romániai magyarok is igazi népszuverenitáson, a természetes egyéni és kollektív, nemzetiségi jogokon, érdekképviselőten nyugvó tisztességes demokráciát akarnak. A kisebbségi lét a többségiekével együtt így bontakozhat ki szabadon.

Mi sem kívánunk mást Romániának, csak: bőséget, szabadságot, becsületes demokráciát. Ez nekünk is létérdekünk, és létérdeke az egész térségnek, egész Európának. Kérjük a román nemzet igaz fiait, ne hagyják magukat megfélemlíteni.

Harcukban a valóban független, szabad és korszerű országért maguk mellett tudhatják őszinte szolidaritásunkat.

Budapest, 1988. január 19.

Lapunk zártakor a levelet az alábbiak írták alá; a lista nyitott. A további aláírók akár a sajtóértekezletet szervezők bármelyikéhez, akár lapunkhoz eljuttathatják nevüket és foglalkozásukat.

Ács Margit író, Ádám Magda történész, Ágh István író, Albert Gábor író, Alexa Károly irodalomtörténész, Ambrus István csoportvezető, Annus József író, Antalfi Mária keramikus, Arató János külker. ügyintéző, Aszalós János matematikus,

Bába Iván irodalomtörténész, Bajkai István egyetemi hallgató, Bajomi Lázár Guy szociológus, Balás Eszter szobrász, Balázs László levéltáros, Balassa Péter kritikus, Balázs István, Balázs János fizikus, Balázs József etnográfus, Balázs Zoltán egyetemi hallgató, Balczó András olimpiai bajnok, Balogh László eladó, Bankó Ágnes gépíró, Banovich Tamás filmrendező, Barabás Zoltán villanyszerelő, Barta Gábor történész, Bartók Gyula kisiparos, Bauer Tamás közgazdász, Bazsi Ibolya könyvtáros, Beck László szociológus, Becsei Lajos mérnök, Bégány Attila programozó matematikus, Beliczay Angéla könyvtáros, Bella István író, Bence György filozófus, Bece Klára újságíró, Benda Gyula történész, Benda Kálmán történész, Benedek Katalin néprajzos, Berke Barna egyetemi hallgató, Berkovits György író, Bernáth Márta htb., Bernáth István irodalomtörténész, Bertha Károly vegyipari szakmunkás, Berze László könyvtáros, Bilecz Endre szociológus, Birgés Zoltán úszómester, Birgésné Isza Éva varrónő, Bíró Friderika muzeológus, Bíró Ibolya muzeológus, Bíró Judit történész, Bíró Zoltán kritikus, Bodonyi Valéria, Bodor Pál író, Bogád Antal távirat-kézbesítő, Bogárdi Zoltán, Bogdán Emil ny. állatorvos, Bognár Gábor könyvtáros, Bognár Mikolta pedagógus, Bokros Péter grafikus, Bokros Péter jogász, Borosy András történész, Both Vilmos egyetemi hallgató, Botond Ferenc villanyszerelő, Bubcsó Istvánné tanár, Bukva Anna közgazdász,

Czakó Gábor író, Csajbók Csaba építészmérnök, Csaplár Vilmos író, Csepely Tamás, Csépfő Zoltán ny. tanár, Csik Ibolya üzemgazdász, Csiki László író, Csillag István jogász, Csizmadia Márta programozó, Csombor Antal készülékezelő, Csoóri Sándor író, Csöppös István történész, Csukás Andor ny. tanár,

Deák Dániel társadalomkutató, Dénes János vegyipari szakmunkás, Dénes Viktória pénzügyi előadó, Dész László zenész, Divosné Koch Katalin vegyipari szakmunkás, Dobossy Imre szociológus, Dobossy László ny. egyetemi tanár, Domokos Mátyás író, Domonkos István mérnök, Dragon Pál kisiparos, Ducsa Árpád vegyipari szakmunkás, Durkó József népművelő,

Éliás Ádám zeneszerző, Éliás József lelkész, Éliás Sára ügyvéd, Emődi József, Eörsi István író, dr. Erdei Gyula jogász, Erdélyi Tibor építész, Erős Ferenc pszichológus,

Farkas Tibor, Fejős Zoltán vegyipari szakmunkás, Fekete Gyula író, Fekete István technikus, Fényi Tibor történész, Fésű József, Fésű Józsefné, Filep Tamás propaganda-előadó, Fitos Vilmos nyugdíjas, Fodor András író, Fodor Gábor kollégiumi szenior, Fodor István, a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatója, Foltányi Árpád egyetemi hallgató, Földvári Éva szexológus, Fördös István nyugdíjas, Für Lajos történész,

Gaál Gyula közgazdász, Gabriovics Ferenc főrestaurátor, Gadó György fordító, Gáts Tibor, Gellért Gyöngyi szerkesztő, Gereben Ferenc szociológus, Gergely Ágnes író, Gerlach Jenő készülékkezelő, Gille Zsuzsanna, Gombos Katalin színésznő, Gonda György színész, Gonda István hegesztő, Gondos Béla hírlapárus, Göncz Árpád író, Görömbei András irodalomtörténész, Grawátsch Péter közíró, Gyáni Gábor történész, Gyapay Márta tanár, Gyinice Ferencné htb., Gyurgyák János történész, Gyurkovics Tibor író,

Hadas Miklós szociológus, Halász Péter agrárközgazdász, Hajdú Sándor MÁV-dolgozó, Hajdú Tibor történész, Halasi István gépkocsivezető, Halmos István tanár, Hann Endre szociológus, Haraszi Miklós író, Harcos Péter vegyésztechnikus, Hardács György mechanikus, Havas Gábor szociológus, Hegedűs László szerkesztő, Herczeg Ágnes kertészmérnök, Herczegh Ágnes készülékkezelő, Hernádi Gyula író, Hertelendy László nyugdíjas, Holczer Tibor könyvárus, Honecz Ágnes jogtanácsos, Horváth Ferenc, a Sarló volt elnöke, Horváth Iván irodalomtörténész, Horváth Lajos történész, Horváth László betanított munkás, Horváth Mihály segédszerkesztő, Hóvári János történész, Hubert Ferenc kiállítás-rendező, Hudi József levéltáros,

Jakó Péter fizikus, Jankó Attila matematikus, Jászay Gabriella adminisztrátor, Jéger Sándorné analitikus, Jeszenszky Géza történész, Joó Rudolf politológus, Juhász Pál közgazdász,

Káldy Mária népművelő, Kamarás István művelődéskutató, Kapás István pszichológus, Kapitány Éva bedolgozó, Kassai József szakmunkás, Kata Lajos Kálmán villanyszerelő, Kata Lajosné htb., Kenessy Attila, Kém István hegedűművész, Kenedi János sajtótörténész, Keresztzeghy Zsolt antikvárius, Kertész Péter, Keszei Péter egyetemi hallgató, R. Kis Csaba orvos, Kis János filozófus, Kiss Gy. Csaba irodalomtörténész, Kiss Károly költő és újságíró, Kiss Mihály betanított munkás, Kiss Sándor vegyésztechnikus, Klaniczay Gábor történész, Klein Júlia készülékkezelő, Kocsis Imréné, Konrád György író, Kónya Attila szakmunkás, Kopacz Veronika készülékkezelő, Kormos László villamosmérnök, Kós Olga Anna készülékkezelő, Kósa Somogyi István vegyészmérnök, Kovács András filozófus, Kovács Attila raktárvezető, Kovács Csaba közgazda, Kovács István író, Kovalcsik József művelődéstörténész, Kozár Judit, Köntös Szabó Zoltán író, Körösenyi András politológus, Kőszeg Ferenc tanár, Kőszeghy Péter irodalomtörténész, Kövály László könyvtáros, Kövér György történész, Kövér László nevelőtanár, Kövér Szilárd egyetemi hallgató, Krasznai Zoltán közgazdász, Krémer Balázs szociológus, Kubinyi Ferenc újságíró, Kubinyi László orvos, Kulcsár Zsuzsa kutató gyógyszerész, Kulcsárné Wolf Judit tanár, Kun László tanár, Kunovics István készülékkezelő, Kurucz Gyula író, Kurucz László gyógyszergyártó szakmunkás,

Lackó Mihály történész, Lackó Miklós történész, Ladányi Sándor készülékkezelő, Laposa József kertészmérnök, Lengyel László közgazdász, Lezsák Sándor író, Lipták György vegyipari szakmunkás, Litván György történész, Lovas Antal vegyész, Lozsárdi Károly orvos, Lukács Sándor irodalomtörténész,

Macha Józsefné htb., Madzag Mihály mérnök. Magyar Bálint szociológus, Markstein Attila munkás, Márkus Tamásné kézbesítő, Martinkó András irodalomtörténész, Máté János jogász, Mécs Imre mérnök, Medgyaszai Zoltán vegyipari szakmunkás, Mészáros András szivattyúkezelő, Mészáros Endre segédmunkás, Mészöly Dezső író, Mészöly Miklós író,

Mihajlovics László vegyészmérnök, Mikos László vegyipari munkás, Millner László tervező, Misik Tamás gyógyszergyártó szakmunkás, Miszlivetz Ferenc politológus, Miszlivetz József, Módly Ágnes üzemmérnök, Molnár Attila, Molnár Éva szociológus, Molnár Péter kollégiumi szenior, Molnár Tamás grafikus, Morvay László nyugdíjas, Moskovszky Éva kultúrtörténész, Mosolygó Ferenc vegyésztechnikus,

Nagy András egyetemi hallgató, Nagy András szociológus, Nagy Edit levéltáros, Nagy Elek munkás, Nagy Gábor jogász, Nagy Gáspár író, Nagy Gyula egyetemi hallgató, Nagy Jenő szerkesztő, Nagy József Zsigmond történész, Nagy Kálmán mérnök, Nagy Lajos esztergályos, Nagy László ügyvéd, L. Nagy Zsuzsa történész, Nattán Péter mérnök, Németh Zsolt közgazdász, Niedermüller Péter néprajzos, Novák András hangszerkészítő, Novák Ferenc koreográfus, Novák Gizella előadóművész, Novák Zsófia egyetemi hallgató,

Ódor László egyetemi tanár, Óhádi László műszaki ellenőr, Orbán Viktor jogász, Orosz Anna könyvtáros, Ötvös Gyula szakmunkás,

Padányi Istvánné tanár, Pajkossy Gábor történész, Pálincás Róbert grafikus, Pálmány Béla történész, Pályi András író, Pándi Kálmán vegyipari szakmunkás, Papp Elek vegyésztechnikus, Pásztor Sára közgazdász, Patszu László tervező, Perjés Géza történész, Perlaky Tamás üzemgazdász, Péter Ágnes, Péter Zoltán betanított munkás, Péterfy László szobrász, Pethő Bertalan pszichiáter, Pető Iván történész, Petri György író, Petrik Béla egyetemi hallgató, Petrovics Gabriella vegyipari szakmunkás, Pika Imre mérnök, Pintér Dezső készülékezelő, Pintér Mihály könyvtáros, Pleidell János festőművész, Pócs Éva néprajzos, ifj. Pócsy Ferenc villamosmérnök, ifj. Pócsy Ferencné agrármérnök, Pócsy János iparművész, Pogány György könyvtáros, Polónyi Béláné vegyipari szakmunkás, Pomogáts Béla irodalomtörténész, Pónik István fizikus, Poós Mihály vegyésztechnikus, Pócze Gábor kertművelő,

Rab Zsuzsa író, Radnóti Sándor kritikus, Ráduly Emil muzeológus, Rajk László építész, Rassy Tibor muzeológus, Regényi Emil közgazdász, Reviczky Ádám író, Rózsa György, a Nemzeti Múzeum osztályvezetője, Rózsahegyi Nóra gyógypedagógus, Rusai László géplakatos, Rusvay Tibor tanár,

Sabján Tibor építész, Sági József gazdálkodó, Salamon Konrád történész, Sándor László ny. könyvtárigazgató, Sára Szabó Katalin levéltáros, Schaffer Mihály lakatos, Schaffer Mihályné Verebes Eszter üllőgondnok, Schlecht Csaba egyetemi hallgató, Schweitzer Pál szerkesztő, Serfőző Magdolna grafikus, Simon Péter, a Nemzeti Múzeum osztályvezetője, Sneé Péter szerkesztő, Solt Ottilia szociológus, Sólyom Antal, Soproni Sándor, a Magyar Nemzeti Múzeum osztályvezetője, Spira György történész, Sulyok János könyvtáros, Surányi Vera közgazdász, Szabicsné Makai Irén vegyipari szakmunkás, Szabó András mezőgazdász, Szabó István világi teológus, Szabó Miklós történész, Szabó Szilárd vegyipari szakmunkás, Szakács András művezető, Szakály Ferenc történész, Szalai Erzsébet közgazdász, Szalai Judit, Szalai Júlia szociológus, Szalai Pál közíró, Szalai Miklós műszerész, Szarka Károly közgazdász, Szarka László történész, Szárnyasi László készülékezelő, Szarvas Zsuzsanna néprajzos, Szász Tibor jogász, Szatmári Sándor GMP-ellenőr, Szatmári Tibor készülékezelő, Szekulity Péter író, Szeleczky Zoltán tud. főmunkatárs, Szénási Ferenc vegyészmérnök, Szent-Iványi István etnográfus, Szepesi Julianna műveletvezető, Szesztay András piackutató, Szilágyi Sándor

kritikus, Szöllősi Ferencné könyvtáros, Sz.öllősy Enikő szobrászművész, Szörényi László irodalomtörténész, Sztrehárszki Gyula vegyipari szakmunkás, Szuhay Péter néprajzkutató, Szűcs Ildikó színész, Szűcs Jenő történész,

Takács István nevelőtanár, Talata József rendszerszervező, Tamás Gáspár Miklós filozófus, Tompos Gábor szellemi szabadfoglalkozású, Tornai József író, Tóth Gyula készülékkezelő, Tóthné Kádár Enikő vegyész, Tőkécki László tudományos kutató, Tőrek Ferenc vegyészmérnök, Török Gyöngyvér szerkesztő,

Udvardy Frigyes közgazdász, B. Újvári Mária restaurátor, Újvári Zoltán vegyipari szakmunkás, Unger Zoltán számítástechnikus,

Vajda Zsuzsa pszichológus, Vályi Nagy Ervin ref. teológus, Várady Sándor, Varga Józsefné anyagátvevő, Vargha Tamásné tanár, Vargyas Lajos néprajztudós, Vári Attila író, Varga Dénes, Varga László levéltáros, Vásárhelyi Júlia szerkesztő, Vásárhelyi Judit szociológus, Vásárhelyi Miklós történész, Vasas Géza tanár, Végvári Györgyi egyetemi hallgató, Vékony Mihály, Vekerdi László tudománytörténész, Veres Sándor pszichológus, Vidrányi Katalin filozófiatörténész, Vit László mérnök, Vigh Károly történész, Virágvölgyi Péter, Voszka Éva közgazdász, Werner Antal,

Zalán Tibor író, Závada Pál szociológus, Zimányi Tibor közgazdász, Zoltán Mária Flóra festőművész, Zrínyifalvi Gábor festőművész.

A szolidaritási levélre az alábbi román válasz érkezett:

A Romania Libera nevű ellenzéki csoport nyílt levele a román néppel való szolidaritást kifejező üzenet aláíróihoz

Kedves magyar Barátaink!

A rendkívül súlyos romániai politikai helyzet különlegesen nehéz problémákat zúdít az Önök országára. Most először Magyarországnak szembe kell néznie a legálisan és illegálisan érkező menekültek tömegével. Több ezer román állampolgár élve magyar rokona, barátja vagy egyszerű ismerőse emberségével, igyekszik menekülni a Bukarestből irányított, fizikailag és morálisan egyaránt tökéletesen romboló mechanizmus elől. Ha Romániában a jelenlegi rezsim változatlanul fennmarad, ezeknek az elkeseredett embereknek a száma jövőben sem fog csökkenni.

Magyarország nem hagyhatja figyelmen kívül a Romániában történeteket, hiszen a két országot összeköti a történelmi múlt, a földrajzi helyzet, de legfőképpen a Romániában élő több mint 2 milliós magyar kisebbség. Sajnos azt, hogy Magyarország hivatalosan elítélhesse a Ceausescu-rezsimet, nehezítik a politikai, gazdasági és katonai kapcsolatok, valamint a feszültségekkel terhes múltból merítő propaganda.

A magyar kormány tartózkodó politikája a román állampolgároknak azt a hamis érzetet kelti, hogy magukra hagyták őket, s hogy sorsuk másoknak közömbös. Ugyanakkor a magyar

állampolgárokból is feszültséget kelt a kormányzat említett magatartása az általuk gyűlölt és megvetett Ceausescu-diktatúrával szemben. Úgy véljük, hogy a magyar kormány visszafogottsága a sztálinista doktrína maradványa, egy olyan tartozás, melyet a mai napig fizet mindegyik, monolitikumban egyesített, testvérinek és egyformának deklarált szocialista ország. Románia és a többi szocialista ország között leplezetlen különbséget eredményeztek a politikai elvekben mutatkozó eltérések.

A Helsinki Záróokmány[SZJ] elfogadása és aláírása után az emberi és kisebbségi jogok kérdése már nem kizárólag az aláíró országok belügye. Az a kormány, amely az ellenőrzés és kritika alól kivonja magát, inkább alá se írta volna a szerződést, mert ha a belügyekbe való be nem avatkozás elvét hangoztatja, s megszegi az aláírásával vállaltakat, ezzel elveszíti hitelét és a nemzetközi közösség bizalmát.

Sajnálattal kell elismernünk, hogy sem a román kormány, sem a román elnök nem érdemel semmiféle nemzetközi megbecsülést és bizalmat. Kiszolgálni vagy megtérni egyet jelent jelenlegi politikájának bátorításával. Olyan országoknak, mint Dél-Afrika vagy Chile, nincs erkölcsi alapjuk bírálni a Ceausescu-rezsimet. A szocialista országok közül azonban Magyarországnak van leginkább megfelelő erkölcsi alapja és joga megtenni ezt. A magyar kormány még habozik, a magyar nép már döntött. Sehol a világon a románkérdést nem ismerik jobban és nem foglalkoznak vele többen, mint Magyarországon. Sehol nem barátkoznak olyan természetességgel románokkal, mint ebben az országban. A Ceausescu-ellenes érzelmek annyi energiát halmaztak föl Magyarországon, hogy senki nem csodálkozhat azon, hogy ez az ország több ezer román állampolgár menedékhelye legyen. Paradox módon a Ceausescu-rendszer nemhogy eltávolította volna, minden másnál közelebb hozta egymáshoz népeinket. Ezt tanúsítják az erdélyi és bánáti események, amelyek a legjelentősebb romániai megmozdulások voltak, valamint a magyarországi emberek nemzetiségi megkülönböztetés nélküli szolidaritása. A több mint 300 aláíró nem jelenti a román nép szenvedéseivel együtt érző magyarok teljes számát, a felhívás szövege azonban hűen tükrözi a magyar többség érzelmeit és érdekeit. Ez az, amit a Romania Libera ellenzéki csoport tagjai a helyszínen tapasztalhatnak és megállapíthatnak. Honfitársaink nevében legforróbb köszönetünket nyilvánítjuk az együtt érző üzenet aláíróinak, abban a tudatban, hogy köszönetünk az egész magyarságnak szól, és azzal a meggyőződéssel, hogy mi jelentjük a román érzelmek valódi visszhangját.

Romania Libera

Budapest, 1988. január 26.

(A fordítás – román eredetiből – lapunk számára készült.)

Kapcsolódó cikkek

Szamizdat – 1981–89/23. szám (1988/1.):